

BRIEFING PAPER: EEN INTERNATIONAAL VERBODSVERDRAG ALS VOLGENDE STAP NAAR EEN KERNWAPENVRIJE WERELD

1. Context

Van 2 tot 13 mei 2016 vonden in Genève VN-besprekingen plaats over kernwapens. Dit was de tweede van drie sessies¹ van de zogenaamde “*open ended working group*” (OEWG) die in 2016 plaatsvindt¹. Deze bouwen voort op de drie conferenties over de humanitaire impact van kernwapens in Oslo (maart 2013), Nayarit (februari 2014) en Wenen (december 2014). VN-lidstaten bespreken tijdens de OEWG concrete nieuwe juridische maatregelen om kernwapens de wereld uit te helpen.

Tijdens deze tweede OEWG-sessie werden de concrete elementen besproken van een mogelijk internationaal kernwapenverbod². Daarnaast werden ook aanvullende maatregelen besproken rond de verhoging van transparantie, de vermindering van het risico op accidenteel of ongeautoriseerd gebruik van kernwapens, en de toename van het publieke bewustzijn over de humanitaire gevolgen van kernwapens. Tijdens een derde sessie (5-19 augustus 2016) moet een eindrapport worden opgesteld dat aanbevelingen doet aan het *First Committee* van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in oktober 2016.

De overgrote meerderheid van de internationale gemeenschap hoopt via dit proces het mondiale nucleaire ontwapeningsproces nieuw leven in te blazen. **127 landen** pleitten het afgelopen jaar vanuit humanitaire bezorgdheden voor het opstarten van onderhandelingen over een internationaal verbodsverdrag op kernwapens (de zogenaamde ‘**Humanitaire Belofte**’), terwijl **139 landen** een VN-resolutie rond de Humanitaire Belofte steunden³.

Een internationaal verbod op kernwapens domineerde dan ook de besprekingen in Genève. Verschillende voorstellen werden op tafel gelegd om op korte termijn onderhandelingen op te starten om tot dergelijk verbod te komen. De 127 ondertekenaars van de Humanitaire Belofte deden een voorstel in die richting⁴, terwijl een groep van 10 landen voorstelt om in 2017 een conferentie te organiseren om een juridisch bindend instrument te onderhandelen dat kernwapens verbiedt⁵. Ook de groep van Latijns-

¹ Voor een overzicht van de discussies tijdens de eerste sessie van de OEWG in februari 2016, zie ‘Chair’s Synthesis Paper, Open-ended Working-Group Taking Forward Multilateral Nuclear Disarmament Negotiations’,

<http://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/OEWG/2016/Documents/ChairSynthesis.pdf>.

² Zie ook United Nations General Assembly (2016): ‘A Treaty Banning Nuclear Weapons’, A/AC.286/NGO.3,

<http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/OEWG/2016/Documents/NGO3.pdf>;

International Law and Policy Institute (ILPI) en United Nations Institute for Disarmament Research (2016): ‘A Prohibition on Nuclear Weapons. A guide to the issues’, <http://www.unidir.org/files/publications/pdfs/a-prohibition-on-nuclear-weapons-a-guide-to-the-issues-en-647.pdf>.

³ United Nations General Assembly (2015): ‘Humanitarian Pledge for the Prohibition and Elimination of Nuclear Weapons’, A/C.1/70/L.38, <http://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/1com/1com15/resolutions/L38.pdf>.

⁴ United Nations General Assembly (2016): ‘The “Legal Gap”: Recommendations to the Open-ended Working Group on taking forward nuclear disarmament negotiations’, A/AC.286/WP.36*,

<http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/OEWG/2016/Documents/WP36.pdf>.

⁵ United Nations General Assembly (2016): ‘Addressing nuclear disarmament: Recommendations from the perspective of nuclear-weapon-free zones’, A/AC.286/WP.34, http://www.icanw.org/wp-content/uploads/2016/05/WP34.pdf?mc_cid=d933a1912e&mc_cid=32e73ffe1e.

Amerikaanse staten en de Caraïben⁶, en de eilandstaten uit de Stille Zuidzee⁷ legden soortgelijke voorstellen op tafel.

Pax Christi Vlaanderen is lid van de *International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN)*, een mondiale coalitie van 440 middenveldorganisaties uit 98 landen. ICAN hoopt dat de OEWG de centrale elementen identificeert voor een nieuw internationaal verdrag dat het gebruik (en dreigen met gebruik), bezit, ontwikkeling, productie, transfer, testen, transit, opslag en ontplooiing van kernwapens verbiedt. Een **nieuw verbodsverdrag** zou eveneens de ondersteuning of financiering van dergelijke activiteiten verbieden. Een verbodsverdrag moet echter geen gedetailleerde provisiën tot eliminatie bevatten.

Op 17 mei 2016 nam het Nederlandse parlement ook een motie aan die de Nederlandse regering oproept binnen de OEWG te pleiten voor de start van onderhandelingen rond een internationaal kernwapenverbod⁸. De Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken Koenders beloofde eind april 2016 al dat de regering deze motie zal uitvoeren. **Nederland** is zo het eerste NAVO-land met Amerikaanse kernwapens op zijn grondgebied dat pleit voor het opstarten van internationale onderhandelingen rond een kernwapenverbod. Op 26 april 2016 nam het Noorse parlement eveneens een resolutie aan die NAVO-lid **Noorwegen** oproep te ijveren voor een internationaal verbod op kernwapens.

2. De niet-zo-progressieve benadering

België, dat tien tot twintig Amerikaanse kernwapens huisvest, weigert het pleidooi voor een internationaal kernwapenverbod te steunen. Ons land maakt deel uit van een kleine minderheid van staten die pleiten voor een zogenaamde “**progressieve**” of “**stap-voor-stap**” benadering”. Dit heeft betrekking op een pakket kleinere maatregelen: het opvoeren van transparantie, de vermindering van de operationele status van kernwapens, de vermindering van het aantal strategische en tactische kernwapens, de vermindering van het belang van kernwapens in veiligheidsdoctrines, de inwerkingtreding van het omvattende verbodsverdrag op kernwapentesten, en een moratorium op de productie van spijtbare deeltjes voor kernwapendoeleinden.

Dit zijn **geen nieuwe voorstellen**, maar zaken die al decennia op tafel liggen en niet of onvoldoende worden uitgevoerd. Ze hebben vooral betrekking op non-proliferatiemaatregelen van de niet-kernwapenstaten, eerder dan maatregelen gericht op nucleaire ontwapening door de kernwapenstaten. De maatregelen over ontwapening door de kernwapenstaten blijven vaag, terwijl het onduidelijk is of de kernwapenstaten hier überhaupt achter staan (de beloftes werden immers niet door de kernwapenstaten zelf gedaan, die afwezig bleven tijdens de OEWG). De kernwapenstaten plannen bovendien lange termijn moderniseringsprogramma's van hun kernwapenarsenaal. De modernisering van het Amerikaanse kernwapenarsenaal alleen al zal de komende dertig jaar 1.000 miljard dollar kosten. Allemaal zaken die het wantrouwen van de niet-kernwapenstaten over de oprechtheid van de kernwapenstaten voeden.

⁶ United Nations General Assembly (2016): 'Proposal by the Community of Latin American and Caribbean States (CELAC) on effective legal measures to attain and maintain a world without nuclear weapons', A/AC.286/WP.15, http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/OEWG/2016/Documents/WP15.pdf?mc_cid=d933a1912e&mc_cid=32e73ffe1e.

⁷ United Nations General Assembly (2016): 'Elements for a treaty banning nuclear weapons', A/AC.286/WP.14, <http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/OEWG/2016/Documents/WP14.pdf>.

⁸ 'Nederland Gidsland: België moet ook pleiten voor onderhandelingen over een internationaal kernwapenverbod', 1 mei 2016, *Pax Christi Vlaanderen*, http://www.paxchristi.be/sites/default/files/OEWG2-Nederland%20Gidsland_0.pdf.

⁹ United Nations General Assembly (2016): 'The road to zero: The progressive approach', A/AC.286/WP.25, <http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/OEWG/2016/Documents/WP25.pdf> en United Nations General Assembly (2016): 'A progressive approach to a world free of nuclear weapons: revisiting the building-blocks paradigm', A/AC.286/WP.9, <http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/OEWG/2016/Documents/WP09.pdf>.

De Belgische houding valt om verschillende redenen te betreuren¹⁰:

- Hoewel België claimt een rol als “bruggenbouwer” te willen opnemen, gaf het tijdens de OEWG duidelijk aan dat het aan het zogeheten humanitaire kamp is om een compromis voor te stellen. De Belgische regering **toont geen enkele intentie om zélf compromissen te sluiten**. Tegelijkertijd verzet ze zich hevig tegen de notie dat de “progressieve” en de humanitaire benadering verenigbaar zijn. Dit terwijl het humanitaire kamp duidelijk stelt dat een verbodsverdrag een logische volgende stap is naar een kernwapenvrije wereld, die dus perfect binnen de Belgische “stap-voor-stap” benadering past.
- De Belgische regering slaagt er ook niet in te verduidelijken waarom maatregelen die al meer dan twee decennia op tafel liggen, nu wél geïmplementeerd zouden worden door de kernwapenstaten. **België claimt “effectieve” en “realistische” voorstellen te doen, maar stelt enkel zaken voor die al bewezen hebben niet of onvoldoende te werken**. De meeste elementen in de “progressieve benadering” zijn een recyclage van vroegere, niet-geïmplementeerde beloftes uit eerdere documenten en NPV herzieningsconferenties¹¹. Het “progressieve kamp” biedt geen enkele reden om te geloven dat deze voorstellen nu wél geïmplementeerd zullen worden. Zo roept België de VS en Rusland op om ‘nucleaire ontwapening dringend te revitaliseren’, maar schuift het geen enkele concrete piste naar voren over *hoe* dit moet gebeuren.

Het simpelweg herhalen van oude voorstellen, zonder een concreet stappenplan om deze op korte termijn te realiseren, is niet progressief of realistisch maar een verankering van de status quo. ‘Wat zou de OEWG bereiken door overeenstemming te vinden over maatregelen waarover al lang overeenstemming bestaat?’, vroeg Jamaica zich luidop af tijdens de OEWG.

- België benadrukt keer op keer het belang van transparantie en vertrouwenwekkende maatregelen. Het weigert echter de aanwezigheid van Amerikaanse kernwapens in Kleine Brogel te bevestigen of ontkennen, binnen de NAVO te pleiten voor een vermindering van de nucleaire rol in de NAVO-veiligheidsdoctrine, of de verwijdering van kernwapens uit Kleine Brogel bilateraal te bespreken met de Verenigde Staten. Ons land maakte tijdens de OEWG ook duidelijk hierin geen enkel eigen initiatief te zullen nemen.
- De Belgische voorstellen hebben dus enkel betrekking op maatregelen die *andere* landen moeten nemen. België roept andere landen op om regionale kernwapenvrije zones te versterken, maar behoudt zichzelf (en andere Europese landen) het recht voor om op kernwapens te blijven vertrouwen. De enige actie die België zelf kan ondernemen om Amerikaans-Russische ontwapeningsgesprekken te stimuleren (de verwijdering van Amerikaanse tactische kernwapens uit Kleine Brogel) wordt genegeerd.

¹⁰ Zie ook Staes, W. (2016): ‘Belgium at the OEWG: Preach What You Don’t Practice’, OEWG Report Reaching Critical Will, p. 5, <http://www.reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/OEWG/2016/reports/OEWG2.12.pdf>.

¹¹ Verschillende voorstellen uit de “progressieve benadering” zijn bijvoorbeeld pure copy paste uit het uitkomstrapport van de NPT-herzieningsconferentie van 2010, [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=NPT/CONF.2010/50%20\(VOL.I\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=NPT/CONF.2010/50%20(VOL.I)).

3. Vijf argumenten tegen een internationaal verbodsverdrag weerlegd

Tegenstanders van een internationaal verbodsverdrag schuiven steevast een aantal argumenten naar voren tegen een verbodsverdrag. In wat volgt wordt ingegaan op deze argumenten.

3.1. 'Een nieuw verdrag is niet de juiste volgende stap'

De belangrijkste zwakte van de “progressieve” benadering is dat ze geen duidelijke deadlines of gevolgen bevat in geval van niet-naleving. Ze is op die manier uitgegroeid tot een uitsteltactiek die de speciale status van de vijf kernwape­n­staten oneindig verankert en de voordelen van het Non-Proliferatieverdrag (NPV) aan de niet-kernwape­n­staten ontzegt.

Een verbodsverdrag moet daarom de volgende stap zijn, in plaats van de laatste bouwsteen. Een nieuw verdrag is complementair met andere stappen die **parallel** genomen kunnen worden. Er is **geen nood om te kiezen** tussen een verbodsverdrag of de verschillende stappen uit de progressieve benadering.

Een verbodsverdrag versterkt het nucleaire taboe en stigmatiseert kernwapens, en voert zo de druk op de kernwape­n­staten op om over te gaan tot effectieve en volledige nucleaire ontwapening. Het versterkt het NPV en blaast het mondiaal nucleair ontwapeningsregime nieuw leven in, en heeft een onmiddellijke impact op de financiering en ontwikkeling of modernisering van kernwapens.

Volledige nucleaire ontwapening kan echter alleen bereikt worden via aanvullende stappen, zoals een kernwape­n­conventie. Dergelijke conventie bevat gedetailleerde maatregelen die nodig zijn om tot *global zero* te komen, inclusief een robuust verificatie- en sanctioneringsmechanisme. Een internationaal verbodsverdrag op kernwapens is minder complex dan een kernwape­n­conventie en kan op relatief korte tijd onderhandeld worden. Het staat niet gelijk aan een onmiddellijke eliminatie van alle kernwapens, maar is een **relatief bescheiden stap die volledig past binnen de stap-voor-stap aanpak die België aanhangt**. ‘De verschillende benaderingen zijn mogelijk meer complementair dan vaak wordt aangenomen’, concludeerde ook de voorzitter van de OEWG in zijn *Synthesis Paper* over de eerste OEWG-sessie in februari 2016.

3.2. 'De Humanitaire Benadering is belangrijk, maar veiligheid is minstens even belangrijk'

België erkende tijdens de OEWG de humanitaire gevolgen van kernwapens, maar stelt dat ‘humanitaire principes en veiligheid gelijktijdig bestaan’, naast elkaar dus. Dat is een **valse tegenstelling**. De humanitaire benadering dient juist de veiligheid van niet- kernwape­n­staten én kernwape­n­staten. Ze is essentieel om een ineenstorting te vermijden van het mondiale nucleaire ontwapeningsregime en van een nieuwe nucleaire wapenwedloop.

Steeds meer landen raken immers in toenemende mate gefrustreerd over het gebrek aan ontwapening van de vijf erkende kernwape­n­staten. Deze laatsten beloofden in 1970 in het NPV om nucleair te ontwapenen en te onderhandelen over een nieuw internationaal verbodsverdrag op kernwapens. Andere landen beloofden in ruil geen kernwapens te verwerven. Van de beloftes van de kernwape­n­staten kwam echter weinig in huis, tot groeiende frustratie van de niet-kernwape­n­staten. “Als zij (de kernwape­n­staten) hun deel van de deal niet nakomen, waarom zouden wij ons deel (verbod op verwerving van kernwapens) nog moeten nakomen?”, klinkt het steeds luider. Een nieuw verdrag dat kernwapens verbiedt, verhoogt de druk op de kernwape­n­staten om te ontwapenen. Het verhindert zo dat niet-kernwape­n­staten zich niet langer iets aantrekken van hun belofte om geen kernwapens te verwerven.

De idee dat kernwapens noodzakelijk zijn voor de veiligheid van de NAVO berust bovendien op een valse

premissie. Ze gaat uit van de theorie van de “nucleaire afschrikking”, die stelt dat kernwapens nooit gebruikt worden omdat de andere partij weet dat ze dan zelf aangevallen wordt met kernwapens. Een “bepaalde” nucleaire oorlog (waarbij 0,5 procent van het wereldwijde nucleaire arsenaal gebruikt wordt) zou echter een wereldwijde ontwrichting van het klimaat en de voedselproductie tot gevolg hebben en iedereen treffen, inclusief het land dat de kernwapens inzet. De geloofwaardigheid van de dreiging om kernwapens in te zetten wordt zo grotendeels ondermijnd. *‘Nuclear deterrence rests not only on the readiness to inflict mass destruction with global consequences, but also on the readiness and awareness to commit to an essentially - at least potentially- suicidal course of action, as destruction and consequences would likely be unacceptable for friend and foe alike, indeed for all humanity’*, aldus de Oostenrijkse ambassadeur tijdens de eerste sessie van de OEWG.

Sinds 1945 is er bovendien veelvuldig sprake geweest van het bijna-gebruik (bewust of incidenteel) van kernwapens, en ontkwam de wereld maar op het nippertje aan een nucleaire ramp of oorlog. Militaire experts waarschuwen daarnaast voor nucleaire cyberhacking door terroristen. Het gevaar op een nucleaire ramp met catastrofale humanitaire gevolgen is dus allesbehalve ondenkbaar. Kernwapens vormen daarom een **reëel en urgent veiligheidsgevaar**¹². *‘Incidents similar to those that have happened in the past are likely to happen in the future (...) For as long as nuclear weapons exist, the risk of an inadvertent, accidental or deliberate detonation remains. Given the humanitarian consequences of a nuclear conflict regionally and globally, the risks should be subjected to greater analysis and examination than currently exists’*, benadrukt ook een rapport van de gerenommeerde denktank *Chatham House*¹³. Het rapport wijst daarnaast op nieuwe gevaren als het verwerven van kernwapens door terroristische groeperingen of de ineenstorting van fragiele staten met een kernwapenarsenaal. De enige manier om deze gevaren volledig uit te sluiten, is het verbieden en elimineren van kernwapens.

3.3. ‘Een nieuw verdrag is onverenigbaar met aangegane engagementen binnen de NAVO’

Het Strategisch Concept van de NAVO uit 2010 stelt dat ‘de NAVO een nucleaire alliantie zal blijven zolang nucleaire wapens bestaan’, terwijl de ‘Herziening van de Toestand van Afschrikking en Verdediging’ (DDPR) uit 2012 kernwapens ziet als ‘de ultieme verzekering van de veiligheid van de bondgenoten’. Beide documenten stellen tegelijk wel dat het ultieme beleidsdoel is om de voorwaarden te creëren voor een kernwapenvrije wereld.

Zowel het Strategisch Concept als de DDPR zijn politieke engagementen, geen juridisch bindende documenten. Ze kunnen dus aangepast, herroepen of geherinterpreteerd worden. Het enige juridisch bindende NAVO-document is het Stichtingsverdrag uit 1949, dat met geen woord rept over kernwapens.

Een studie uit 2014 van het *International Law and Policy Institute* (ILPI)¹⁴ toont bovendien hoe de NAVO doorheen haar geschiedenis lidstaten allerlei uitzonderingen, vrijstellingen en uitstel van implementatie toestond rond het nucleaire beleid van de Alliantie. NAVO-lid Griekenland verwijderde begin jaren 2000 de Amerikaanse kernwapens van zijn grondgebied, na bilaterale contacten met de Verenigde Staten. Denemarken, Noorwegen en Spanje staan in vreedstijd geen kernwapens toe op hun grondgebied, terwijl IJsland en Litouwen de ontplooiing van kernwapens op hun grondgebied in alle omstandigheden verbieden. Noorwegen, Denemarken en IJsland spraken zich de afgelopen jaren expliciet uit voor de humanitaire benadering van kernwapens, hoewel ze allen lid zijn van de NAVO.

Het Strategisch Concept uit 2010 stelt daarnaast dat *‘national decisions regarding arms control and disarmament may have an impact on the security of the Alliance members. We are committed to maintain, and develop as necessary, appropriate consultations among Allies on these issues.’* Hiermee bevestigde de NAVO expliciet dat elke NAVO- lidstaat eigen

¹² Schlosser, E. (2013) *Command and Control: The Damascus Accident and the Illusion of Safety*; Perry, W. (2015): ‘My Journey at the Nuclear Brink’.

¹³ Chatham House (2014): *Too Close for Comfort: Cases of Near Nuclear Use and Options for Policy*, p. vi

¹⁴ Lothe Eide, S-I. (2014): ‘A Ban on Nuclear Weapons: What’s in it for NATO?’, *International Law and Policy Institute*.

ontwapeningsprioriteiten kan bepalen en dat er ruimte is om deze te bediscussiëren binnen de NAVO.

3.4. 'Zonder kernwapens is de NAVO minder veilig'

De NAVO heeft geen kernwapens nodig om een overweldigende militaire conventionele capaciteit te bezitten tegenover mogelijke rivalen. Alle NAVO-lidstaten samen geven meer dan dertien keer zoveel uit aan militaire uitgaven dan Rusland¹⁵. Europese NAVO-landen spenderen nog steeds 3,5 keer meer aan militaire middelen dan Rusland. Conventionele wapens zijn bovendien veel beter geschikt dan kernwapens om, in het onwaarschijnlijke geval van een aanval, het NAVO-grondgebied te verdedigen.

3.5. 'Een nieuw verdrag is zinloos zonder de medewerking van de kernwapenstaten'

De idee dat de internationale gemeenschap gewoon moet wachten totdat de kernwapenstaten bereid zijn hun kernwapens op te geven is niet realistisch. Dergelijke strategie heeft de afgelopen 46 jaar niet gewerkt, en er is geen enkele indicatie dat ze nu wel zou werken. Integendeel: alle kernwapenstaten plannen grootschalige moderniseringsprogramma's van hun nucleaire arsenalen, waardoor deze nog tientallen jaren kunnen meegaan.

Een nieuw verdrag zou drie belangrijke doelen dienen, die niet noodzakelijk afhangen van de medewerking van de kernwapenstaten. **Ten eerste** zou een verdrag juridische duidelijkheid verschaffen over de illegaliteit van kernwapens, en een aantal *loopholes* van het non-proliferatieregime (zoals de arbitraire interpretatie van artikel I en II ter rechtvaardiging van de *nuclear sharing* doctrine van de NAVO) sluiten. Een nieuw verdrag zou **ten tweede** een duidelijke norm van niet-bezit als enig aanvaardbaar gedrag van een land stellen, en zo de legitimiteit van nucleaire afschrikking als een aanvaardbare en realistische beleids optie ondermijnen. Het stigmatiseert en delegitimeert kernwapens, en voert zo de druk op kernwapenstaten op om verder nucleair te ontwapenen. **Tot slot** zou het ook een belangrijke impact hebben op de financiering van kernwapens.

4. Conclusie en aanbevelingen

Kernwapens zijn immorele massavernietigingswapens zonder grenzen. Het gevaar op een nucleaire ontploffing met wereldwijde catastrofale humanitaire gevolgen is **urgent en reëel**. Recent studiewerk bevestigt de catastrofale en grensoverschrijdende humanitaire consequenties van de inzet van kernwapens, en de wereldwijde ontwrichting van het klimaat en de voedselproductie die een "beperkte" nucleaire oorlog met zich meebrengt¹⁶. Sinds 1945 is er ook veelvuldig sprake geweest van het bijna-gebruik (bewust of incidenteel) van kernwapens, en ontquam de wereld maar op het nippertje aan een nucleaire ramp of oorlog. Militaire experts waarschuwen daarnaast voor diefstal of nucleaire cyberhacking door terroristen.

De enige manier om dit gevaar te vermijden, is het verbieden en elimineren van kernwapens. Een internationaal verbodsverdrag is de **logische volgende stap** naar de totale eliminatie van kernwapens, net zoals eerder de biologische en chemische wapens werden verboden.

Tegenstanders van een verbodsverdrag stellen dat een nieuw verdrag voorbarig is en pleiten voor een "stap-voor-stap" benadering. Die stelt echter geen deadlines voorop, en lijkt meer op een uitsteltactiek van de kernwapenstaten. Tegelijk plannen deze laatste grootschalige modernisering van hun

¹⁵ SIPRI Military Expenditure Database, http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database/milex_database.

¹⁶ ICRC Information Note No. 1 (2013): 'Climate effects of nuclear war and implications for global food production'; Özdoğan, M., Robock, A. en Kucharik, C. (2013): 'Impacts of a nuclear war in South Asia on soybean and maize production in the Midwest United States', *Climatic Change*, pp. 373-387; Xia, L., en Robock, A. (2013): 'Impacts of a nuclear war in South Asia on rice production in mainland China', *Climatic Change*, pp. 357-372; Helfand, I. (2012): 'Nuclear Famine: A Billion People At Risk'.

kernwapenarsenalen, waarmee ze duidelijk aangeven niet geïnteresseerd te zijn in volledige nucleaire ontwapening.

Een internationaal verbodsverdrag moet daarom de *volgende* stap zijn, in plaats van de *laatste* bouwsteen. Een nieuw verdrag stigmatiseert kernwapens en voert zo de druk op de kernwapenstaten op om over te gaan tot effectieve en volledige nucleaire ontwapening. Een internationaal verbodsverdrag **staat niet gelijk aan een onmiddellijke eliminatie** van alle kernwapens, maar is een relatief bescheiden stap die volledig past binnen de stap-voor-stap aanpak die België aanhangt. Een verbodsverdrag **versterkt het NPV en blaast het mondiaal nucleair ontwapeningsregime nieuw leven in**, en heeft een onmiddellijke impact op de financiering en ontwikkeling of modernisering van kernwapens.

België claimt een “progressieve” benadering te promoten die “concrete” en “effectieve” maatregelen verkiest boven een “symbolisch” verbodsverdrag. De “progressieve” benadering is echter louter een **recyclage** van voorstellen die al meer dan twee decennia op de tafel van de vastgelopen ontwapeningsmachine liggen, zonder voorstellen over *hoe* deze gerecycleerde beloftes geïmplementeerd kunnen worden. Die benadering zal de mondiale nucleaire ontwapeningsdynamiek geen nieuw leven inblazen.

139 landen willen de nucleaire status quo doorbreken, en beginnen met onderhandelingen over een internationaal verbod op kernwapens. De Algemene Vergadering van de VN (waar een meerderheid van de stemmen volstaat) zal in het najaar van 2016 wellicht dergelijk proces initiëren, met of zonder de kernwapenstaten en hun bondgenoten. De nakende modernisering van de Amerikaanse B61-kernwapens (en bijhorende transport naar de VS) en de beslissing over een *dual use* capaciteit van nieuwe gevechtsvliegtuigen bieden een **unieke opportuniteit** om kernwapens te verwijderen van Belgisch grondgebied, waarna België een voortrekkersrol kan spelen in internationale onderhandelingen over een verbod op kernwapens.

We bevelen daarom aan dat België:

- 1) De Humanitaire Belofte ondertekent en binnen de OEWG op constructieve wijze meewerkt aan een open en inclusief diplomatiek proces dat leidt tot een verbod op kernwapens¹⁷.
- 2) De nakende modernisering van de Amerikaanse B61's (en transport naar de VS) aangrijpt om bilaterale besprekingen op te starten met de VS (indien mogelijk samen met andere Europese *host states*) die op korte termijn leiden tot de definitieve verwijdering van Amerikaanse kernwapens uit Kleine Brogel¹⁸. Op die manier kan een impuls worden gegeven aan de wereldwijde nucleaire ontwapening.
- 3) Binnen de NAVO proactief blijft pleiten voor een verdere vermindering van het belang van kernwapens in veiligheidsdoctrines, te beginnen tijdens de NAVO-top in Warschau in juli 2016.
- 4) De geheime verdragen op basis waarvan Amerikaanse kernwapens in België geplaatst werden openbaar maakt¹⁹.

Contact: Willem Staes, beleidsmedewerker Veiligheid en Ontwapening Pax Christi Vlaanderen, willem.staes@paxchristi.be, 0476/34 81 77, @willemstaes.

¹⁷ Zie ook een soortgelijke motie die door het Nederlandse parlement werd aangenomen op 17 mei 2016: <https://goo.gl/FU06Pi>.

¹⁸ Zie ook soortgelijke moties die door het Nederlandse parlement werden aangenomen op 17 mei 2016: <https://goo.gl/i73p7Y> en <https://goo.gl/ag31Uj>.

¹⁹ Zie ook een soortgelijke motie die door het Nederlandse parlement werd aangenomen op 17 mei 2016: <https://goo.gl/EBDwvz>.